

2026-09-29

Kulturdepartementet

Karin Pilsäter
070-382 65 55
karin.pilsater@tco.se

Ett investeringsprogram för kultur

SOU 2026:31

TCO har beretts tillfälle att yttra sig över Ett investeringsprogram för kultur SOU 2026:31 och avger följande yttrande.

Utredningens uppdrag har varit att ta fram förslag som stärker finansieringen av kultursektorn genom incitament för ökade privata tillskott. Utredningens förslag innebär att man slår fast att detta inte ska undergräva den offentliga finansieringen. För genomförande av utredningens förslag anges i utredningen en miljard kronor i ytterligare statliga medel årligen som en rimlig ram.

TCO vill anför att en stark, fri och levande kultur kräver en stabil och tillräcklig offentlig finansiering som långsiktig bottenplatta. Därför behöver även den offentliga finansieringen av kulturen stärkas. Vi delar därför utredarens inställning att de offentliga medel som föreslås skjutas till genom förslagen i denna utredning behöver vara i form av tillskott till den statliga kulturfinansieringen.

Kulturen har ett starkt värde i sig själv, men också som en del i att stärka gemenskap, tillit och demokrati såväl som välfärd och konkurrenskraft. Mångfald, oberoende och kulturell frihet är centrala värden.

Kulturen kan både stärka sitt oberoende och sin finansiering genom ökade incitament för ett större inflöde av privat finansiering. Det finns därför goda skäl att genom statliga insatser öka incitamenten för privata tillskott till finansieringen. Det är viktigt att det i finansieringsmodellerna byggs in principer som säkerställer att innehåll och prioriteringar inte styrs av enskilda aktörer.

Privat finansiering ska ses som ett komplement och får inte användas som argument för att minska det offentliga åtagandet för kulturen.

Vi vill också betona att verksamheter som har begränsade möjligheter att attrahera privata gåvor måste även fortsättningsvis garanteras en stabil offentlig finansiering.

7.1 Ett investeringsprogram för kultur

Utredningen föreslår att regeringen bör ta fram ett samlat investeringsprogram för kultur som dels innefattar en permanent utvidgning av möjligheten till skattereduktion för gåvor till kultur,

dels temporära insatser för att förstärka privata gåvor till kulturområdet. I programmet bör särskilt prioriterade områden för offentlig-privat samverkan under de kommande åren pekas ut och statliga medel avsättas för insatserna.

TCO instämmer i utredningens förslag. Det är lämpligt att ge en samlad bild av strategin för incitament till och inriktning på ökad privat finansiering. Det är centralt att det då slås fast att incitamenten finansieras med tillkommande offentliga medel.

Det bör vidare slås fast att investeringsprogrammet ska utgå från de nationella kulturpolitiska målen samt säkerställa konstnärlig frihet och principen om armlängdsavstånd.

Den ansvariga myndigheten behöver ha tillräcklig kunskap om kultursektorn och resurser för rättssäker administration, uppföljning och stöd till mindre aktörer.

7.2.1 Kultur som ändamål för gåvor som kan ge skattereduktion

Utredningen föreslår att det befintliga regelverket för skattereduktion för gåvor ska utvidgas så att även gåvor till mottagare som har som ändamål att främja kultur eller helt eller delvis bedriver sådan verksamhet kan ge rätt till skattereduktion.

Förslaget innebär att kultur, tillsammans med de redan godkända ändamålen social hjälpverksamhet och vetenskaplig forskning, ska inordnas som ett ändamål som kan medföra godkännande som gåvomottagare. Godkända gåvor medger en skattereduktion på 25 procent upp till 3 000 kronor.

TCO:s grundläggande uppfattning är att skattesystemet har tillfogats allt för många undantag, avsteg och anomalier. Systemet med skattereduktioner för gåvor är ett sådant. Givet att detta system finns ser vi att det kan vara lämpligt att även tillföra kultur som ändamål. Föreslagen definition och avgränsningar för mottagare synes väl avvägda, med tillägget i 7.2.2.

7.2.2 Gåvor till kulturverksamhet som bedrivs av det offentliga

Utredningen föreslår att även statliga förvaltningsmyndigheter, regioner, kommuner och kommunalförbund samt offentligt ägda aktiebolag som bedriver för allmänheten öppen kulturverksamhet som motsvarar allmännyttig verksamhet ska kunna godkännas som gåvomottagare.

TCO instämmer i att även offentligt driven kulturverksamhet bör kunna inkluderas. I det behöver även aktiebolagsformen ingå, då många institutioner drivs i aktiebolagsform utan att vara av kommersiell karaktär.

Vi vill här uppmärksamma frågan om fria teater-, musik- och dansgrupper som bedrivs som ekonomiska föreningar. Dessa riskerar att uteslutas från möjligheten att godkännas som gåvomottagare enbart på grund av associationsformen. Vi föreslår därför att även sådana grupper ska kunna omfattas. Associationsformen bör inte i sig utestänga professionella kulturverksamheter från möjligheten att ta emot gåvor som ger rätt till skattereduktion.

7.3 Matchning

Utredningen föreslår tre olika modeller för s.k. matchning, att staten skjuter till medel i förhållande till privata tillskott, för att förstärka dessa gåvor.

TCO anser att det kan vara värt att pröva några olika modeller och därefter utvärdera effekter och konsekvenser. Det förutsätter att medel avsätts utöver ordinarie anslag.

7.3.1 Insamlingskampanjer för stora satsningar

Utredningen föreslår att i syfte att premiera satsningar av nationell betydelse på kulturområdet bör regeringen ta initiativ till att stödja insamlingskampanjer där gåvor till särskilt utpekade ändamål förstärks.

TCO tillstyrker förslaget. Det är angeläget att modellen för urval leder till en bred förankring av utvalda projekt, samtidigt som enskilda aktörer inte ges ett bestämmande inflytande över de statliga medlen.

7.3.2 Matchad gräsrotsfinansiering

Utredningen föreslår att det för att främja kulturverksamhet i mindre skala och uppmuntra enskildas engagemang, bör offentlig matchning av gräsrotsfinansieringskampanjer prövas. Berörd myndighet bör efter ansökan kunna ställa ut löfte om matchning av insamlade gåvor inom ramen för sådana finansieringskampanjer.

TCO tillstyrker att den föreslagna modellen prövas. Det är angeläget att noga följa upp att de insamlingskampanjer som ges löfte om matchning har en bred spridning såväl vad avser typ av ändamål som geografi.

7.3.3 Ett semiautomatiskt system

Ett system för löpande förstärkning av privata gåvor till kultur bör införas. Inom ramen för denna ordning förstärker staten privata gåvor i spannet 1–10 miljoner kronor genom att till mottagande kulturverksamhet skjuta till motsvarande 25 procent av gåvans värde.

TCO tillstyrker att den föreslagna modellen för att kunna förstärka större privata gåvor prövas.

Therese Svanström

Ordförande

Karin Pilsäter

Samhällsekonom